

S.205-227. 0.993

Kastamonu Bankası Türk
Anonim Şirketi

MERKEZİ
KASTAMONU

ON HISSE SENEDİDİR

ELİ TÜRK LİRASIDIR

Mezuniyeti mütekaddi mesi, lors Vekilleri heyetinin 11 / 12 / 1920 tarihli İctimâmu'da tasvip ve kabul buyurularak Türkiye Cumhuriyeti İkâyetin âli lastikun iktîrân etmiş ve 23. Mayıs evvel 1929 tarihinde İktisat Vekâleti caâilesince tedâkî ve teşekkûlu 26-2-930 tarihinde Kastamonu Aâliye mahkemesi'ne instik ve 8-3-930 tarihinde sicili ilâretü'l-trâcî ve 18 Mart 1930 tarihinde ilân edilerek suretiyle kâ'i olarak teşekkûl etmişin.

Sermayesi: Beheri beş Türk Lirası laymetinde naâmî muharrer ve Türkâcere nit on bin hisseye naâkasaî Elli lira Türk Lirasıdır.

Sermayenin Yicmi Beş Bin Lira tâdîye edilmiştir.

AJ-0385

Nemîca muharrer ELLİ TÜRK LİRASI krymetinde

On Hisse senedidir.

ATA

ATA

İDARE MECMÜSİ REIS

ALİ REŞAT

BİBLİYOGRAFYASI DENEMESİ

Bayram Eyüp Ertürk

Ali Reşat (1877-1929), Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde yetişmiş tarihçi bilimadamlarındandır. Bugün Bulgaristan topraklarında kalan ve aynı zamanda Cevdet Paşa'nın da memleketi olan Lofça (Lovec)'da doğmuştur. Babası Lofça Âşâr müdürlерinden ve eşraftan İsmail Âdil Bey, annesi de Habibe Hanımdır. Ali Reşat'in doğduğu yıl patlak veren 1877-1878 Osmanlı-Rus savaşı nedeniyle ailesi İstanbul'a göç etmiş ve kendisi de bütün ömrünü Osmanlı başkentinde geçirmiştir. İlköğretimini İstanbul'un ilk özel ilköğretim okullarından Dersaadet Medrese-i Edebiyesi'nde tamamlayan Ali Reşat daha sonra Dersaadet İdadi-i Mülkiyyesîni bitirmiştir. Ardından Mekteb-i Mülkiyye-i Şahane'ye devam eden Ali Reşat 1897 yılında buradan mezun olmuştur. II. Abdülhamid'in baskı ve sansürünün henüz o derece yoğunlaşmadığı bir dönemde öğrenimini tamamlayan Ali Reşat'in 1897-1908 yılları arasındaki asıl görevi Maarif Nezareti Muâsibâ Kalemi'nde memurluk olmuştur. Buna ek olarak, ihtiyaç duyulan mekteplerde geçici öğretmenlik görevlerinde de bulunmuştur. Bunlar; 1899 yılından itibaren Eğrikapı Merkez Rüşdiyesi'nde riyaziye (matematik), Darülmâlli'min'in ibtidaiye kısmında hesab (aritmetik), aynı okulun rüşdiye kısmında ve ayrıca Vefa İdadisi'nde kitabet (yazı yazma) dersi öğretmenlikleridir¹. Ali Reşat'ın aslında Mülkiyye'deki öğrencilik yıllarına dek uzandığı anlaşılan tarih bilimi ve öğretimine olan ilgisi, ikinci meşrutiyet ile birlikte iyice ön plana çıkmaya başlamıştır. Bu dönemde tarih muallimlik ve müderrislikleri yanısıra birçok orta ve ayrıca yüksek öğretim kurumunda da yöneticilik üstlendiği görülmektedir. Bunlarla birlikte Maarif Nezareti'nin üst kademelerinde de yöneticilik görevlerinde bulunmuştur. İlk tarih muallimliği ve okul müdürlüğüne Mercan İdadisi'nde (1908) başlayan Ali Reşat bundan sonra sırasıyla; İstanbul Leyli İdadisi müdürlüğü ve tarih muallimliği, İstanbul Vilayeti Maarif müdürlüğü (1909-1912), Darülmâlli'min-i Aâliye müdürlüğü ve tarih muallimliği (1912-1913), Meclis-i Maarif âzâlılığı (1913-1914), Telif ve Tercüme Dairesi âzâlılığı (1914-1915), Darülfünun Edebiyat Medresesi (ayrıca kısa bir dönem de İnas Darülfünunu) tarih müderrisi (1915-1922),

Kaynaklar

1. Lebesgue H., 1925/26 yıllarında "College de France" de "Integrasyon Teorisi" üzerine okumuş olduğu kurs;
2. Lebesgue H., 1926 yılında Kopenhag Matematik Cemiyetine sunulmuş bildiri: "Sur le development de la notion d'integrale" (Matematik Tidsskrift, 1926)
3. Hilbert D., Die logischen Grundlagen der Mathematik, "Math. Annalen", 88, 1922
4. Luzin N.N., Lesons Sur les Ensembles Analitiques et leurs Applications, Paris, Gauthiers – Villars, 1930.
5. Luzin N.N., Sovremennoye Sostoyaniye Teorii Funktsiy Deystvitelnogo Peremennogo (Reel Değişkenli Fonksyonlar Teorisinin Çağdaş Durumu), Moskova, 1933.
6. Natanson İ.P., Teoriya Funktsiy Veşestvennoy Peremennoy, Moskova, 1957.
7. Pesin İ.N., Razvitiye Ponyatiya İntegrala, Moskova, 1966.
8. Struik D.Ya., Abriss Der Geschichte Der Mathematik, Berlin, 1963. (Kratkiy Ocherk İstorii Matematiki, Rusca, Moskova, 1969)
9. Medvedev F.A., Ocherki İstorii Teorii Funktsiy Deystvitelnogo Peremennogo, Moskova, 1975.
10. Zermelo E., Beweis, dass jede Menge Wohlgelordnet Werden Kann, M.A., 1904, 59, 514-516.
11. Riemann B., Fonksyonların Trigonometrik Serilerle Gösteriminin Mümkün Olması Hakkında, (1867), Eserleri, M-L Göstekizdat, 1948, s.225-261.
12. Banach S., "Lineer Operatörler Teorisi" (1932), Kiyev, Ryadanska Şkola, 1948.
13. Saks S., "Teoriya Integrala" (1937), Moskova, İL, 1969.
14. Kaczmarz S., Steinhaus H., "Teoriya Ortogonalnih Ryadov" (1935), M. Fizmatgiz, 1958.
15. Jordan C., "Analiz Kursu" –Cours D'analyse de l'Ecole Politehnique, 3. Vols, Paris, 1893-1896.
16. De la ch. Vallee Poussin, Kurs Analiza Beskoneçhno Malikh, c.c. I – II, M. – L; GTTİ, 1933.
17. Dini U., Fondamenti Per la Teorica Delle Funzioni de Variable Reali, Pisa, 1878.
18. Hobson E.W., "The theory of functions of a real variable and the theory of Fourier's series", Cambridge, 1907.
19. Hardy G.H., "Iraksak Seriler (1949)", Moskova, İL, 1951.
20. Cook R.G., "Sonsuz Matrisler ve Diziler Uzayı", (1950), Moskova, Fizmatgiz, 1960.
21. Hadamard J., Le Calcul Fonctionnel – L'Enseign, Math., 1912, 14, 5-18.
22. Dieudonne J., "Osnovi Sovremennogo Analiza" (1960), Moskova, MİR, 1964.
23. Shilov G.Y., "Matematičeskiy Analiz", c.c. 1. – 3., Moskova, Nauka, 1969-1970.
24. Hausdorff F., "Teoriya Mnojestv" (Kümeler Teorisi), (1913), M. – L., 1937.

BİR OSMANLI TARİHÇİSİ OLAN ALİ REŞAT'IN HAYATI, EĞİTİMÇİLİĞİ VE TARİH ÖĞRETİMİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ

Hamza KELEŞ, Ayten KIRIŞ

G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Bölümü, Ankara.

Özet

Bu çalışmada, Osmanlı'nın son Maarif müsteşarlarından ve Darülfünun'da Ortaçağ tarihi profesörlüğünü görevinde bulunan, birçok tarih ders kitabı kaleme alan Ali Reşat Bey'in hayatı, eğitimciliği ve tarih öğretimi ile ilgili görüşleri üzerinde durulmuştur. Birçok lisede tarih öğretmenliği de yapan Ali Reşat, Avrupa'daki durumu yakından takip etmiş ve burada yaşanan olayları, gelişmeleri eserleriyle yeni nesle aktarmış önemli eğitimcilerimizden biridir. Tarih öğretiminin sorunları ile ilgili dile getirdiği düşünceleri bugün için bile geçerliliğini koruduğu için dikkate değerdir.

Anahtar Kelimeler: Ali Reşat, tarih öğretimi, tarih ders kitabı

AN OTTOMAN HISTORIAN ALI RESAT'S LIFE, HIS TEACHING AND OPINIONS ABOUT HISTORY TEACHING**Abstract**

In this study, the life, teaching and opinions about history teaching of Ali Reşat Bey who is the one of the last education councilor and worked at Darülfünun (university) as a professor of medieval times are dwelled upon. Ali Reşat is a very important educationalist who also taught at many lycee closely interested in the developments in Europe and transferred these developments to the new generation. His mentioned thoughts about the problems of history teaching are attract attention even nowadays.

Keywords: Ali Reşat, history teaching, historical textbooks.

Ali Reşat'ın Hayatı (1877-1929)

Ali Reşat, 1877 (1294 H.) yılında bugün Bulgaristan topraklarında bulunan Lofça'da doğdu. Babası Lofça Aşar Müdürlerinden ve eşraftan İsmail Adil Bey'dir. "93 Harbi" olarak ünlenen 1877- 1878 Osmanlı-Rus Savaşının Osmanlı ordularının yenilgisini ile sonuçlanmasıının ardından Balkanlar'daki Müslüman Türk toplumunun aleyhine gelişmeye başlayan olaylar nedeniyle ailesi 1878 yılı sonlarında -Ali Reşat henüz 1,5 yaşında iken- İstanbul'a göç etmek zorunda kaldı (Ertürk, 1999:7). İstanbul Medrese-i Edebiye Mektebi'nde ortaöğretimini, İstanbul İdadisi'nde ise lise öğrenimini tamamladıktan sonra devlete memur yetiştiren Mekteb-i Mülkiye-yi Şahane'ye başladı. 1897 yılında bu okuldan mezun olan Ali Reşat, Maarif Nezareti Muhasabe Kalemi Katılığıne tayin edilerek devlet hizmetine girdi. 1890-1891 eğitim-öğretim yılında okulla ilgili tüzük ve yönetmelikte yapılan değişiklik ile Mülkiye mezunlarına değişik kademelerdeki okullarda öğretmen olarak çalışabilme imkanı verilmesi üzerine Ali

Ali Reşad (G013210)

22 Mayıs 2015

D817

OSMANLI TARİHİNDE MODERN ZAMANI YAZMAK:

ALİ REŞAD

KAZIM BAYCAR

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

Tarihin gündemi şekillendirmesi ya da gündemin tarih yazımını şekillendirmesi 19. yüzyıl sonu 20. yüzyıl başı Osmanlı yazısında yaygın olarak görülmekteydi. Dünya kadar, Osmanlı Devleti'nin de yeniden şekillenmesi, eski düzene yapılan referanslarla gerçekleşmekteydi. Bu dönemde Almanya'da olduğu gibi Osmanlı'da da tarihsel söylem arayışları söz konusuydu. Önde gelen tarih yazarlarından biri olan Ali Reşad, eserlerini kaleme aldığı dönemin genel atmosferi paralelinde ve bu arayışa cevap verir nitelikte, güncelin şekillendirdiği bir tarihçi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ahmed Muhtar Paşa'nın özel kâtibi olarak 93 Harbi'nde yer alan Mehmed Arif "Başımıza Gelenler" adını verdiği hatırlatının başında, 93 Harbi'ne kadar tarih ilminin gerekliliğine inanmadığını, bunu beyhude bir uğraş olarak gördüğünü, ancak savaş sırasında şahit olduğu olaylar sonucunda bu bilimin mutlak bir gereksinim olduğu kanısına vardığını belirtmektedir. Savaş sırasında tanıklık etmiş olduğu ve kendi bakış açısından Müslümanlara karşı zulüm olarak nitelediği trajik olayların, tarih bilgisinden edinilen güdülenmeye meydana gelmemiştir. Zira 'tarih' milletlerin ve bireylerin hakları kadar eylemlerini de meşrulaştıran aracı. Dolayısıyla yeni Müslüman kuşak ancak iyi bir tarih bilinci ile ayakta kalabilirdi.¹

Tarihin gündemi şekillendirmesi ya da tersi yönde, gündemin tarih yazımı şekillendirmesi 19. yüzyıl sonu 20. yüzyıl başı Osmanlı yazısında yaygın olarak görülmekteydi. Dünya kadar, Osmanlı Devleti'nin de yeniden şekillenmesi, eski düzene yapılan referansların oluşturduğu dil ile gerçekleşmekteydi. Mehmed Arif'in

de belirttiği gibi özellikle imparatorluğun daha ne kadar ayakta kalabileceğinin sorgulandığı bu dönemde tarih, politikacıların ve entelektüllerin olduğu kadar, sıradan halktan insanların da gündemine girmiştir.

Tipki imparatorluğun aydın kitlesi gibi halk da, popüler tarihlarının artması ile bir zamanlar bütün dünyaya hükmettiğine inandığı Osmanlı'nın nasıl oldu da Avrupa'nın hasta adamı haline geldiğini sorgula-

yarak bir bakıma ayakta kalabilmenin çarelerini geçmişte aramaktaydı. Bu anlamda Almanya tecrübeşi Osmanlı için bir örnek oluşturuyordu. Nitelik Fransız işgalinin (*Bonapart gallesi*) sona ermesi ile birlikte Alman tarih öğretmenleri okullarda yeni yetişen nesle Fransa'dan intikam alma fikrini aşılmış ve bu durum, 1870'te Paris'in Almanlar tarafından işgal edilebilmesini sağlayacak motivasyonu sağlamıştı. O sırada Paris'in işgali Almanya'da 'Öğretmenlerin Zaferi' olarak tanımlanmıştır.²

Gerek dönemin aydın kesiminde gerekse de halk kitlelerinde, Almanya örneğine benzer biçimde tarihsel söylemlerin arayışları söz konusuydu. 19. yüzyıl sonu 20. yüzyıl başı önde gelen tarih yazarlarından biri olan Ali Reşad, eserlerini kaleme aldığı dönemin genel atmosferi paralelinde ve bu arayışa cevap verir nitelikte, güncelin şekillendirdiği bir tarihçi olarak karşımıza çıkmaktadır. Tarih ders kitapları dışında didaktik bir dille kaleme aldığı diğer tarih kitaplarında da mevcut dönemin hâkim zihinsel yapısını genç kuşaklılarak tarma hevesi görülür. Bu nedenle ta-

Ali Reşad kendisinden önceki tarihçiliğin izlerini bünyesinde taşıırken, diğer tarafından Cumhuriyet döneminde şekillenen eğitim tarihçiliğinin de temellerini atanlardan biri olması açısından önemli ve inceleme değer bir yazardır.

Bu fotoğrafı yollayan Zafer Toprak'a teşekkür ederiz.